

Posudek na disertační práci Mgr. Petry Chrenkové „Reflexe způsobu života žen v liptovském regionu z kulturologického pohledu.

Katedra teorie kultury – kulturologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze.

Autorka disertační práce se na základě kvalitativního výzkumu, v tomto případě pomocí metody orální historie rozhodla zmapovat, analyzovat a posléze i interpretovat životní příběhy žen v liptovském regionu na Slovesku. Svou prací se rovněž pokusila rozšířit pohled na teoretické i praktické využití orální historie v kulturologii.

Předložený text Petry Chrenkové je logicky členěn. V první části seznamuje čtenáře s metodou orální historie, kde vychází z širokého teoretického a metodologického základu (viz i citovaná literatura). Autorka zde komparuje získané poznatky z domácí i cizojazyčné literatury. Navíc přináší i vlastní hodnotící soudy, nejen k vlastní metodě, ale i jejímu využití na poli kulturologie. Její vlastní postřehy hodnotím jako velmi inspirativní i pro další obory, které s metodou orální historie pracují, resp. ji ve své praxi využívají. Svě opodstatnění mají všechny teoretické otázky věnující se paměti, zkreslování individuálních životopisných vyprávění; obecně, otázky směřující k lidské subjektivitě.

Následující kapitola se zaměřuje na popis dané lokality její historii a geografické údaje, poté autorka přechází k vlastnímu tématu, rozboru teoretických otázek života žen. P. Chrenková téma dále zužuje a věnuje se především výzkumné kategorii jejichž společným jmenovatelem se stala rodina. Rodina se i podle posuzovatele jeví jako nejdůležitější jednotka pro kvalitativní výzkum tohoto typu. Za velmi šťastné považuji zařazení vstupních podkapitol, vycházející z dostupné literatury: historické podmínky slovenské rodiny, obecná definice rodiny, výběr partnera, založení rodiny, rozvodovost, stárnutí populace a dále kategorie rodiny v kulturologickém výzkumu. Podkapitoly na jedné straně předurčují další zájem autorky v terénním výzkumu, přinášejí ale rovněž důležitou teoretickou základnu pro možnou komparaci získaných výstupů s dosud publikovanými pohledy na danou problematiku.

Jak je z práce patrné, autorka postupovala podle řady doporučení orální historie, kdy akcentuje jako jednu z možných výzkumných cest (podle mého názoru akademičtější, a mně osobně i bližší variantu) využití orální historie až po fázi předchozího se seznámení se všemi dostupnými písemnými prameny (kroniky, různé písemné prameny, dopisy etc. Tento přístup mnohdy pomáhá nejen samotnému badateli (cítí se být profesionálněji připraven a v samotném rozhovoru si je pak daleko jistější, v mnoha případech pak „domácí přípravu“ oceňují i sami narátoři).

Velmi inspirativní je část disertační práce, kde autorka seznamuje čtenáře s praktickým výzkumem, kdy zkoumá formu navázání kontaktu s budoucími narátory, v této souvislosti se jako zajímavé a využitelné pro podobné projekty jeví pomoc místního faráře (zcela jistě znamenitě využitelná forma nalezení tzv. gatekeepera). Dále využitá metoda „snow ball“ představuje standardní a v tomto konkrétním případě i správný postup přiblížení s k narátory v té či oné lokalitě. Autorka v této kapitole rovněž vysvětluje, proč se rozhodla uskutečnit rozhovory primárně s ženami (až na 2 výjimky). Na tomto místě bych rád rovněž upozornil na fakt, že vzorek 20 rozhovorů realizovaných metodou orální historie, resp. narativních životopisných interview pokládám za spíše nadstandardní a z pohledu organizačního za časově náročný úkol, který se autorce v konečném výsledku

podal. Konec konců jsou výsledky této fáze terénního výzkumu obsaženy v druhém díle disertační práce a každý se může o náročnosti vedení rozhovorů, ale i jejich samotného přepisu přesvědčit.

Ač v žádném případě nezpochybňuji náročnost sběru, zajímala mě prioritně druhá část prvního dílu disertační práce, tj. vlastní analýza a následná interpretace získaných kvalitativních dat. Za pozitivní hodnotím zařazení poměrně vypovídajících základních bibliografických údajů i s vlastními poznatky o narátorech, v tomto směru za přínosné a ne pouze ilustrativní hodnotím i obrazovou přílohu.

Petra Chrenková logicky a přesvědčivě popsala výběr témat s poukazem, že by se dalo najít desítky dalších, ve výzkumech podobného typu je to běžné a je jen na autorovi, která témata využije pro další analýzu a interpretaci a která nabídne jako další možná příštím badatelům, kteří se s výstupem autorky seznámí. Rovněž z tohoto důvodu pokládám zařazení redakčně neupravených rozhovorů za přínosné především pro další zájemce o toto téma.

Ze zpracovaných témat, téma manželství a porovnání minulosti a přítomnosti pokládám za poměrně standardní, zařazení tématu sny a tužby je pak z mého pohledu skvělé. Rád bych se na tomto místě autorky zeptal, do jaké míry bylo toto téma vnesené zvenčí a do jaké míry bylo spontánní, tzn. objevilo se v rozhovorech již před samotnou otázkou na ně? Zajímalo by mě rovněž zda se u tohoto tématu neobjevily i další motivy, které by byly třeba jen z nedostatku času zaznamenány nebo to byly „jen“ touhy po vyšším vzdělání, přestěhování se etc? Rovněž, by mě v tomto směru zajímalo, zda převládali touhy nenaplněné nebo se sny narátorek spíše splnily? Vypovídalo by to totiž o jakémsi vnitřním kvalitativním hodnocení vlastních životů vzpomínajícími.

Za velmi přínosné pokládám zařazení podkapitoly „Čím autorku životopisná interview obohatila“. Prostřednictvím této podkapitoly se totiž můžeme seznámit s vlastní prací toho kterého badatele, v případě P. Chrenkové se zcela jasně prokazuje míra profesionality a zároveň tolik potřebné lidskosti, pochopení a vcítění se do života druhých. Jde zároveň o důležitou zpětnou vazbu, totiž formování otázek sobě samým (to je zcela jistě přidaná hodnota pro nás všechny, kteří orální historii ve své praxi aplikujeme). Všechny otázky a pochybnosti, které si P. Chrenková klade svědčí o nepředpojatosti k výzkumnému vzorku a o vlastních pochybách, které jsou výzkum podobného typu vždy přítomny. Souhlasím tak, že jde o střetnuté oboustranně přínosná, avšak pokud by mělo jít o rovnocennou interakci, jak autorka uvádí, musela by podle mého soudu po natáčení příběhu narátorovi oplatit (podle této logiky) stejnou mincí, tzn. vlastním příběhem.

Závěrem bych s potěšením uvedl, že práci Petry Chrenkové pokládám z výše uvedených důvodů za nadstandardní a plně ji doporučuji k obhajobě v jejím doktorském řízení na katedře kulturologie FF UK v Praze.

V Praze, dne 28. 3. 2010

doc. PaedDr. et Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D.